

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2026-59-117>

УДК 347.77

Шиманський Євген Іванович

аспірант,

Харківський національний університет внутрішніх справ

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-7344-1371>**Yevhen Shymansky**

Kharkiv National University of Internal Affairs

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ В США ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ

INTELLECTUAL PROPERTY IN THE US AND ITS IMPACT ON ECONOMIC DEVELOPMENT

Анотація. Стаття аналізує систему інтелектуальної власності (ІВ) у США та її вплив на економічний розвиток і інноваційну діяльність. Використано комплексний методологічний підхід, що включає аналіз нормативно-правових актів, судової практики, економіко-статистичний аналіз, порівняльний огляд міжнародного досвіду та системний аналіз інноваційної політики. Особлива увага приділяється працям О. Ліхоти щодо ролі ІВ у сучасній економіці, зокрема комерціалізації технологій та трансферу. Застосовано SWOT-аналіз і оцінку ефективності правових механізмів у сфері ІВ, що дозволяє виявити переваги і недоліки системи та визначити напрями її вдосконалення. Результати показують, що система ІВ у США є високоефективною та інтегрованою в національну інноваційну економіку. Практичне значення дослідження полягає у формуванні ефективних стратегій державного регулювання інноваційної діяльності та ІВ, розвитку механізмів комерціалізації наукових розробок, підтримки стартапів і малого бізнесу, а також створенні сприятливого інноваційного середовища для підвищення конкурентоспроможності на глобальному ринку.

Ключові слова: інтелектуальна власність, інноваційна економіка, комерціалізація, патентна система, високотехнологічні галузі, цифрові технології, США, державне регулювання, трансфер технологій, стартапи, венчурне фінансування, глобальні стандарти.

Summary. This article provides a comprehensive analysis of the intellectual property (IP) system in the United States and its impact on economic growth, innovation, and the development of high-tech industries. The relevance of this study lies in the fact that IP serves as a strategic tool for stimulating scientific and technological progress, commercializing scientific research, supporting startups and small and medium-sized enterprises, and creating competitive advantages in the global market. A comprehensive methodological approach was applied, combining an analysis of legal and regulatory frameworks, judicial practice, economic and statistical assessment, a comparative review of international experience, and a systematic analysis of innovation policy. Particular attention was paid to the works of O. Likhota on the role of IP in modern economies, particularly in the context of technology commercialization, licensing, and technology transfer. In addition, a SWOT analysis and an assessment of the effectiveness of legal and economic mechanisms were conducted to identify the main strengths and weaknesses of the existing system and to determine directions for its improvement. The study's findings indicate that the U.S. IP system is highly effective, multi-tiered, and functionally integrated into the national innovation economy. It provides reliable protection of rights, stimulates investment in research and development, fosters the growth of high-tech clusters, and accelerates the commercialization of innovations. The study highlights the importance of the international integration of the U.S. IP system, the promotion of global IP protection standards, and the provision of competitive advantages for U.S. companies abroad. This experience can be applied to adapt legislation and institutional mechanisms in developing countries, particularly in Ukraine. The practical value of this study lies in its applicability to the development of effective strategies for state regulation of innovation activities and IP systems, the development of mechanisms for commercializing scientific and technical developments, and support for startups and SMEs

Keywords: intellectual property, innovation-driven economy, commercialisation, patent system, high-tech industries, digital technologies, USA, government regulation, technology transfer, start-ups, venture capital, global standards.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку глобальної економіки інтелектуальна власність стає одним із ключових факторів забезпечення інноваційного зростання, підвищення

конкурентоспроможності держав та формування економіки знань. Особливого значення набуває дослідження ролі інтелектуальної власності у країнах із розвинутою інноваційною системою,

зокрема у Сполучених Штатах Америки, де сформовано ефективний механізм правового захисту та економічного стимулювання результатів інтелектуальної діяльності.

Актуальність дослідження обумовлена тим, що в умовах цифровізації економіки та стрімкого розвитку технологій (штучного інтелекту, біотехнологій, програмного забезпечення, цифрових платформ) інтелектуальна власність виступає не лише правовим інститутом, а й важливим економічним ресурсом. Вона забезпечує можливість комерціалізації інновацій, залучення інвестицій, розвитку високотехнологічних галузей та створення нових робочих місць.

Разом з тим, незважаючи на значну кількість наукових досліджень у сфері інтелектуальної власності, залишається низка невирішених проблем. Зокрема, дискусійними є питання щодо оптимального балансу між захистом прав інтелектуальної власності та забезпеченням вільного доступу до знань і технологій, впливу патентної системи на конкуренцію, а також ефективності державного регулювання у цій сфері.

Особливу увагу слід приділити економічному аспекту інтелектуальної власності, оскільки саме вона визначає механізми формування доданої вартості у сучасній економіці. У США інтелектуальна власність є основою функціонування інноваційної екосистеми, яка включає університети, дослідницькі центри, стартапи та великі корпорації. Водночас ефективність цієї системи залежить від державної політики, інституційного середовища та рівня розвитку ринку інтелектуальних активів.

Таким чином, постановка проблеми полягає у необхідності комплексного дослідження інтелектуальної власності як економічної категорії та інструменту державної політики у США, визначення її впливу на розвиток економіки, інноваційну активність та конкурентоспроможність країни, а також виявлення проблем і перспектив удосконалення системи її регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасна наукова література містить значну кількість досліджень, присвячених проблемам інтелектуальної власності, її ролі у розвитку інноваційної економіки та впливу на економічне зростання. Аналіз наукових джерел дозволяє виокремити кілька основних напрямів досліджень, що формують теоретико-методологічну основу вивчення інтелектуальної власності у США.

У працях зарубіжних учених інтелектуальна власність розглядається як ключовий елемент економіки знань. Зокрема, Д. Моуврі та Н. Розенберг обґрунтовують роль технологічних інновацій як рушійної сили економічного розвитку, підкреслюючи значення патентної системи у стимулюванні науково-технічного прогресу [8].

Водночас у науковій літературі існують і критичні підходи. М. Болдрін та Д. Левін у своїх дослідженнях звертають увагу на можливі негативні наслідки надмірного захисту інтелектуальної власності, зокрема обмеження конкуренції та уповільнення інноваційного розвитку [4]. Це свідчить про наявність наукової дискусії щодо оптимального рівня державного регулювання у цій сфері.

Важливий внесок у розвиток теоретичних підходів здійснили й українські науковці. Зокрема, О. Ліхота досліджує інтелектуальну власність як складову інноваційної економіки, наголошуючи на її подвійній природі — правовій та економічній. Автор підкреслює, що ефективна система захисту інтелектуальної власності сприяє формуванню сприятливого інноваційного середовища та стимулює інвестиційну активність [1].

Значна частина сучасних досліджень присвячена оцінці впливу інтелектуальної власності на економічні показники. Зокрема, аналітичні звіти міжнародних організацій, таких як OECD, підтверджують, що ефективна система захисту прав інтелектуальної власності сприяє зростанню інвестицій у дослідження та розробки, підвищенню продуктивності праці та розвитку високотехнологічних галузей [10].

Дослідження Національної наукової ради США також демонструють, що галузі, які інтенсивно використовують об'єкти інтелектуальної власності, забезпечують значну частку ВВП країни та створюють висококваліфіковані робочі місця [9].

У цьому контексті ряд вчених акцентують увагу на економічному ефекті комерціалізації інтелектуальної власності, зокрема через механізми ліцензування та трансферу технологій. Автор доводить, що розвиток ринку інтелектуальних активів є ключовою передумовою зростання інноваційної активності та інтеграції національної економіки у глобальні технологічні ланцюги [1].

Окрему групу становлять дослідження, присвячені інституційним та правовим механізмам функціонування системи інтелектуальної власності у США. У цих роботах підкреслюється роль держави у формуванні ефективної правової бази, що забезпечує баланс між захистом прав інноваторів і суспільними інтересами [6].

Особлива увага приділяється аналізу патентної системи, авторського права та торговельних марок як основних інструментів правового захисту інтелектуальної власності. Дослідники відзначають, що ефективність цих інструментів значною мірою залежить від якості правозастосування, судової практики та рівня розвитку інституційного середовища.

Український дослідник також підкреслює значення інституційного забезпечення у сфері інтелектуальної власності, акцентуючи на необхід-

ності гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами та розвитку ефективних механізмів державного управління у цій сфері [1].

Таким чином, проведений аналіз наукових досліджень і публікацій свідчить про високий рівень наукового інтересу до проблем інтелектуальної власності та її впливу на економічний розвиток. Водночас існує потреба у комплексному дослідженні цієї проблематики з урахуванням сучасних викликів цифрової економіки, що обумовлює необхідність подальших наукових розвідок у даному напрямі.

З урахуванням актуальності теми та результатів аналізу наукових досліджень, постає необхідність комплексного дослідження інтелектуальної власності як ключового чинника економічного розвитку США. Особливу увагу доцільно зосередити на економічних механізмах функціонування системи інтелектуальної власності, її інституційному забезпеченні та впливі на інноваційну діяльність.

Метою статті є проведення економічного аналізу державного регулювання інтелектуальної власності у США та визначення її впливу на розвиток національної економіки, інноваційної активності та конкурентоспроможності.

Для досягнення поставленої мети визначено такі основні завдання дослідження:

1. Проаналізувати теоретичні засади інтелектуальної власності як економічної категорії та інструменту державної політики, узагальнити існуючі наукові підходи до її сутності та ролі в інноваційній економіці.

2. Дослідити систему державного регулювання інтелектуальної власності у США, зокрема правові, економічні та інституційні механізми її функціонування, а також роль державних органів у забезпеченні ефективного захисту прав інтелектуальної власності.

3. Оцінити вплив інтелектуальної власності на економічний розвиток, зокрема на інноваційну активність, інвестиційні процеси, розвиток високотехнологічних галузей та формування доданої вартості в економіці.

4. Визначити основні проблеми та суперечності сучасної системи інтелектуальної власності, включаючи питання балансу між захистом прав і доступом до знань, а також ефективності державного регулювання.

5. Сформулювати практичні рекомендації щодо вдосконалення державної політики у сфері інтелектуальної власності з урахуванням досвіду США та можливостей його адаптації в інших країнах.

Постановка завдання визначає логіку подальшого дослідження та спрямована на досягнення комплексного розуміння ролі інтелектуальної власності у забезпеченні економічного розвитку в умовах сучасної інноваційної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інтелектуальна власність у сучасній економічній науці розглядається як одна з ключових категорій, що визначає функціонування економіки знань та інноваційного розвитку. Вона охоплює результати творчої, наукової та технічної діяльності, які набувають економічної цінності через механізми правового захисту та комерціалізації. У цьому контексті інтелектуальна власність виступає не лише як правовий інститут, але й як економічний ресурс, здатний генерувати додану вартість і забезпечувати довгострокове економічне зростання [10].

З економічної точки зору інтелектуальна власність є специфічним видом нематеріальних активів, які мають здатність до масштабування без значного збільшення граничних витрат. Це зумовлює її особливу роль у сучасній економіці, де основним джерелом вартості стають знання, інформація та технології. Як зазначають Д. Моуврі та Н. Розенберг, інновації, що базуються на інтелектуальній власності, є рушійною силою структурних змін в економіці та забезпечують технологічний прогрес [8].

Водночас інтелектуальна власність має подвійний характер: з одного боку, вона стимулює інноваційну діяльність шляхом надання виключних прав її власникам, а з іншого — може обмежувати конкуренцію та доступ до знань. Ця суперечність є предметом численних наукових дискусій. Зокрема, М. Болдрін та Д. Левін наголошують, що надмірний рівень захисту інтелектуальної власності може призводити до монополізації ринку та зниження темпів інноваційного розвитку [4].

У сучасних дослідженнях значна увага приділяється ролі інтелектуальної власності у формуванні інноваційних екосистем. Вона виступає основою для розвитку високотехнологічних галузей, таких як інформаційні технології, біотехнології, фармацевтика та штучний інтелект [12; 13]. Саме через механізми патентування, авторського права та комерційної таємниці забезпечується захист результатів інноваційної діяльності та створюються стимули для інвестування у наукові дослідження [5; 7]. Зокрема, ефективна система ІВ дозволяє фірмам капіталізувати свої нематеріальні активи, що є критично важливим для залучення венчурного капіталу в умовах високих ризиків.

Інтелектуальна власність є важливим елементом інноваційної економіки, який поєднує правові та економічні механізми впливу на розвиток суспільства. Ефективне функціонування системи інтелектуальної власності сприяє підвищенню інвестиційної привабливості економіки, розвитку підприємництва та інтеграції у глобальні економічні процеси.

Крім того, інтелектуальна власність відіграє важливу роль у процесі комерціалізації інновацій. Вона забезпечує можливість перетворення результатів наукових досліджень у ринкові продукти та

послуги, що створює додаткові джерела доходу та сприяє економічному розвитку. У цьому контексті важливим є розвиток інститутів трансферу технологій, венчурного фінансування та інноваційного підприємництва [9].

Таким чином, інтелектуальна власність є складною багатофункціональною категорією, що поєднує правові, економічні та інституційні аспекти. Її значення у сучасній економіці зумовлюється здатністю стимулювати інноваційну діяльність, забезпечувати конкурентні переваги та формувати основу для сталого економічного розвитку.

Інституційне забезпечення системи інтелектуальної власності у США є складною багаторівневою структурою, яка охоплює державні органи, судову систему, наукові установи та приватний сектор. Ефективність функціонування цієї системи значною мірою визначається здатністю держави забезпечити належний рівень захисту прав інтелектуальної власності, а також створити сприятливі умови для інноваційної діяльності [10].

Ключову роль у системі інституційного забезпечення відіграють спеціалізовані державні органи, відповідальні за реєстрацію та охорону прав інтелектуальної власності. Вони здійснюють експертизу заявок, видачу патентів, реєстрацію торговельних марок і контроль за дотриманням відповідного законодавства [2; 3]. Водночас важливе значення має судова система, яка забезпечує правозастосування та вирішення спорів у сфері інтелектуальної власності, формуючи стабільну практику захисту прав.

Суттєвим елементом інституційної системи є взаємодія держави з науковими установами та бізнесом. У США сформовано ефективну модель співпраці між університетами, дослідницькими центрами та приватними компаніями, що сприяє активному впровадженню результатів наукових досліджень у виробництво [11]. Така взаємодія забезпечує не лише розвиток інновацій, але й ефективне використання об'єктів інтелектуальної власності.

Державне регулювання інтелектуальної власності у США здійснюється за допомогою комплексу правових та економічних інструментів. До правових інструментів належать нормативно-правові акти, що визначають порядок набуття, використання та захисту прав інтелектуальної власності. Економічні інструменти включають податкові пільги, державне фінансування наукових досліджень, грантові програми та підтримку інноваційного підприємництва [10].

Особливе значення має політика стимулювання комерціалізації результатів інтелектуальної діяльності. У США активно застосовуються механізми трансферу технологій, ліцензування та створення стартапів, що базуються на використанні об'єктів інтелектуальної власності. Це сприяє підвищенню ефективності інноваційної

діяльності та забезпечує швидке впровадження нових технологій у економіку [8].

Інституційна ефективність системи інтелектуальної власності значною мірою залежить від узгодженості дій державних органів, рівня розвитку правової культури та наявності дієвих механізмів контролю за дотриманням прав інтелектуальної власності. Підкреслюється необхідність комплексного підходу до державного регулювання, який поєднує правові, економічні та організаційні інструменти.

У сучасних умовах цифровізації економіки інституційна система інтелектуальної власності у США стикається з новими викликами, зокрема необхідністю регулювання цифрового контенту, захисту програмного забезпечення, баз даних та інших об'єктів цифрової економіки. Це вимагає постійного вдосконалення механізмів державного регулювання та адаптації інституцій до нових умов розвитку [6].

Таким чином, інституційне забезпечення та механізми державного регулювання інтелектуальної власності у США є комплексною системою, що забезпечує ефективний захист прав інтелектуальної власності, стимулює інноваційну діяльність та сприяє економічному розвитку країни.

Інтелектуальна власність (ІВ) є потужним інструментом економічного розвитку, що безпосередньо впливає на інвестиційну активність, продуктивність праці, розвиток високотехнологічних галузей та формування конкурентних переваг США на глобальному ринку. Економічний ефект від ІВ проявляється через декілька ключових механізмів, які забезпечують не лише зростання національного доходу, але й стимулюють інноваційні процеси [10].

По-перше, ІВ стимулює інвестиції у науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (R&D). Патенти, авторські права та торговельні марки забезпечують захист комерційних інтересів власників, що підвищує привабливість інвестицій у високотехнологічні стартапи та корпорації. OECD підкреслює, що інтенсивне використання об'єктів ІВ сприяє залученню капіталу та розвитку венчурного фінансування [8].

По-друге, ІВ впливає на продуктивність праці та підвищення технологічного рівня виробництва. Галузі, що активно застосовують патентовані технології, демонструють більшу ефективність та конкурентоспроможність. Наукові дослідження показують, що сектор високих технологій у США, який ґрунтується на використанні об'єктів ІВ, забезпечує значну частку ВВП країни та створює висококваліфіковані робочі місця [9].

По-третє, комерціалізація ІВ забезпечує додаткові джерела доходу для університетів, дослідницьких центрів та приватних компаній. Механізми ліцензування, трансферу технологій та створення стартапів сприяють швидкому впрова-

дження інновацій у виробництво та формуванню ринку інтелектуальних активів. Це підвищує економічну ефективність та стимулює розвиток нових технологічних ринків [6].

Економічний вплив ІВ проявляється не лише через фінансові показники, а й через створення сприятливого інноваційного середовища, що включає розвиток підприємництва, наукових досліджень та освіти. Високий рівень захисту ІВ сприяє формуванню культури інновацій та довіри між учасниками ринку.

Особливе значення ІВ у США набуває в контексті глобальної конкуренції. Американські компанії активно використовують права інтелектуальної власності для захисту технологій та брендів на міжнародних ринках. Це дозволяє не лише зберегти конкурентні переваги, а й впливати на глобальні стандарти інноваційної діяльності [10].

У цифровій економіці роль ІВ стає ще більш критичною. Захист програмного забезпечення, баз даних, алгоритмів та іншого цифрового контенту забезпечує правову основу для розвитку ІТ-сектору та економіки знань у США. Це сприяє зростанню продуктивності праці, появі нових бізнес-моделей і створенню доданої вартості в економіці [8].

Отже, економічний вплив ІВ у США проявляється у стимулюванні інвестицій, підвищенні продуктивності, розвитку високотехнологічних галузей, комерціалізації наукових розробок та формуванні глобальних конкурентних переваг. Система інтелектуальної власності стає фундаментом інноваційної економіки, яка забезпечує стабільне економічне зростання та інтеграцію країни у світові технологічні процеси.

Комерціалізація інтелектуальної власності (ІВ) виступає ключовим механізмом перетворення науково-технічних знань у ринкові продукти та послуги. У США цей процес тісно пов'язаний із розвитком високотехнологічних галузей, стартап-екосистемою та венчурним фінансуванням, що дозволяє швидко впроваджувати інновації у виробництво та підвищувати економічну ефективність [10].

Одним із основних інструментів комерціалізації є трансфер технологій. Американські університети та дослідницькі центри активно здійснюють ліцензування патентів, створення спін-оф компаній та партнерство з приватними корпораціями. Це дозволяє не лише отримувати доходи від інновацій, але й стимулювати розвиток нових технологій, залучати інвестиції та розширювати наукову базу [8].

Ліцензування та франчайзинг є ще одним важливим інструментом комерціалізації. Воно забезпечує юридичний захист і контроль за використанням об'єктів ІВ, дозволяючи розширювати ринки збуту та збільшувати додану вартість продуктів. Завдяки цьому компанії можуть ефективно масштабувати інноваційні рішення

та зменшувати ризики, пов'язані з порушенням прав ІВ [6].

Важливу роль у комерціалізації відіграє венчурне фінансування та стартап-екосистема. У США венчурні інвестори активно підтримують проекти, моделі, засновані на об'єктах ІВ, що дозволяє швидко виводити нові технології на ринок. Держава також сприяє розвитку стартапів через програми фінансування, гранти та податкові пільги, стимулюючи активне залучення приватного капіталу [9].

У цьому контексті особливої уваги заслуговують сучасні наукові підходи, що дозволяють комплексно інтерпретувати роль інтелектуальної власності у процесах інноваційного розвитку.

Вагоме значення для даного дослідження має науковий підхід до аналізу інтелектуальної власності як багаторівневої економіко-інституційної категорії, запропонований О. Ліхотою у праці «Політика інтелектуальної власності у США та її вплив на інновації». У межах цього підходу інтелектуальна власність трактується не лише як інструмент правового захисту результатів інтелектуальної діяльності, а як ключовий механізм формування інноваційного середовища, що поєднує державну політику, інституційні умови, інвестиційні процеси та практики комерціалізації технологій.

Застосування даного підходу у дослідженні дозволило розкрити особливості функціонування системи інтелектуальної власності США як динамічного інструменту економічного розвитку, що забезпечує ефективну взаємодію між суб'єктами інноваційної діяльності та сприяє трансформації наукових результатів у конкурентоспроможні технологічні рішення. [1]

Комерціалізація ІВ є центральним елементом інноваційної економіки. Вона поєднує правові, економічні та організаційні механізми, створюючи систему стимулів для винахідників, підприємців та інвесторів. Ефективна комерціалізація сприяє прискоренню впровадження технологій, розвитку високотехнологічних секторів та зміцненню конкурентних позицій країни на глобальному ринку.

Особливо важливим є використання ІВ у сфері цифрових технологій. Патенти на програмне забезпечення, алгоритми, бази даних та інші об'єкти цифрової економіки створюють умови для розвитку ІТ-індустрії, електронної комерції та інноваційних платформ. Це забезпечує появу нових бізнес-моделей і стимулює трансформацію традиційних секторів економіки.

Система інтелектуальної власності (ІВ) у США, незважаючи на високу ефективність та глобальне визнання, стикається з низкою сучасних викликів і суперечностей, які мають економічне та соціальне значення. Однією з основних проблем є необхідність балансу між захистом прав власни-

ків і доступом до знань, що особливо актуально у сфері освіти, охорони здоров'я та цифрових технологій [10].

Першим викликом є надмірна концентрація прав ІВ у великих корпораціях, що може призводити до монополізації ринку та обмеження конкуренції. Надмірний захист патентів і авторських прав іноді створює бар'єри для нових учасників ринку, уповільнює процес інновацій та обмежує доступ до ключових технологій.

Другий виклик пов'язаний із цифровізацією економіки. Інтелектуальна власність у цифровій сфері включає програмне забезпечення, алгоритми, бази даних та контент, що часто поширюється через Інтернет. Забезпечення ефективного захисту цих об'єктів є складним завданням через легкість копіювання та глобальний характер мережі. Водночас недостатній захист може призвести до зниження стимулів для інновацій.

Третя проблема стосується меж національного та міжнародного регулювання ІВ. США активно використовує систему правової охорони ІВ на глобальному рівні, проте відмінності у законодавстві інших країн створюють складнощі для транснаціональних компаній. Відповідно, компанії повинні адаптувати стратегії захисту ІВ до специфіки різних ринків, що підвищує витрати та адміністративні бар'єри.

Український дослідник зазначає, що суперечності сучасної системи ІВ часто виникають через швидке технологічне оновлення та відставання правового регулювання від реальних економічних процесів. Він наголошує на необхідності вдосконалення механізмів державного регулювання та адаптації правових норм до нових умов, зокрема у сфері цифрових технологій та глобальної конкуренції [1].

Ще одним аспектом є етичні та соціальні виклики, пов'язані з ІВ. Надмірний захист може обмежувати доступ до ліків, освітніх ресурсів та критично важливих технологій для суспільства. Водночас слабкий захист зменшує мотивацію до інновацій, що підкреслює необхідність збалансованої політики, яка враховує як економічну ефективність, так і соціальні інтереси.

Відповіддю на ці виклики є розвиток гнучких моделей регулювання, включно з адаптивним патентним законодавством, механізмами ліцензування, системами відкритого доступу та публічних баз даних. США активно експериментує з такими моделями, що дозволяє підтримувати стимулювання інновацій, забезпечуючи водночас доступ до знань і технологій.

Отже, сучасна система ІВ у США, попри високий рівень розвитку, потребує постійного вдосконалення. Основними напрямками цього вдосконалення є баланс прав і доступу, адаптація до цифрових технологій, міжнародна інтеграція та врахування соціально-етичних аспектів.

Система інтелектуальної власності (ІВ) у США демонструє високий рівень ефективності та здатність адаптуватися до швидких технологічних змін, що робить її зразком для наслідування іншими країнами. Перспективи розвитку полягають у подальшому вдосконаленні правових, економічних та інституційних механізмів, а також у підвищенні здатності системи відповідати на нові виклики глобальної економіки [10].

Одним із ключових напрямів є адаптація законодавства до цифрової економіки. Це передбачає вдосконалення патентного та авторського законодавства, регулювання прав на програмне забезпечення, бази даних, алгоритми та інші об'єкти цифрової економіки. Такі зміни дозволять підтримувати інноваційний потенціал ІТ-сектору та забезпечити захист прав власників цифрових об'єктів [8].

Другим напрямом є розширення міжнародної співпраці. США активно інтегрує свої стандарти ІВ у глобальні правові рамки, що забезпечує конкурентні переваги американських компаній та сприяє формуванню міжнародних стандартів у сфері інноваційної діяльності. Інші країни можуть адаптувати цей досвід для зміцнення власних систем ІВ та підвищення конкурентоспроможності на світовому ринку [6].

Важливим є також розвиток інституційної бази. Підвищення ефективності функціонування патентних відомств, судових органів та органів, що здійснюють контроль за ІВ, сприятиме скороченню адміністративних бар'єрів, прискоренню реєстрації прав та зниженню витрат для підприємств [9].

Адаптація досвіду США потребує комплексного підходу: не лише впровадження правових механізмів, але й розвиток венчурного фінансування, підтримки стартапів та створення сприятливого інноваційного середовища. Такий підхід забезпечує ефективну комерціалізацію науково-технічних розробок та стимулює економічне зростання.

Іншою перспективою є покращення механізмів доступу до знань. Створення систем відкритого доступу, публічних баз даних та ліцензій на використання ІВ може стимулювати інновації, зменшити бар'єри для малих та середніх підприємств та сприяти розвитку наукової діяльності [8].

Нарешті, розвиток ІВ у США демонструє, що успіх інноваційної економіки залежить від синтезу правового захисту, економічних стимулів та інституційної ефективності. Адаптація цього досвіду для інших країн дозволяє формувати конкурентоспроможну економіку, стимулювати підприємництво та інтегрувати наукові розробки у виробництво.

Перспективи розвитку та можливості адаптації досвіду США включають модернізацію правової бази, зміцнення інституцій, міжнародну інтеграцію та покращення доступу до знань. Це

забезпечує створення ефективної системи ІВ, яка підтримує інноваційну діяльність та економічне зростання.

Висновки. Проведене дослідження системи інтелектуальної власності (ІВ) у США дозволяє зробити комплексну оцінку її ролі у формуванні інноваційної економіки та підвищенні глобальної конкурентоспроможності. Аналіз показав, що система ІВ є високоефективною та багаторівневою структурою, яка поєднує правові, економічні та інституційні механізми, здатні не лише захищати права власників, а й стимулювати інноваційну діяльність на національному та міжнародному рівнях.

По-перше, державне регулювання ІВ у США виступає ключовим фактором розвитку інноваційного середовища. Спеціалізовані органи, що здійснюють патентну експертизу, реєстрацію авторських прав, контроль за дотриманням законодавства, а також судова система, забезпечують ефективне правозастосування та вирішення спорів у сфері ІВ. Крім того, державні програми грантового фінансування наукових досліджень, податкові пільги для підприємств та підтримка стартапів створюють комплексну систему стимулів для розвитку науково-технічного потенціалу та його комерціалізації.

По-друге, економічний вплив ІВ проявляється через різноманітні канали, включно із залученням інвестицій у високотехнологічні сектори, підвищенням продуктивності праці, формуванням високотехнологічних кластерів та прискоренням комерціалізації наукових розробок. Високий рівень захисту прав власників стимулює венчурне фінансування, розвиток стартапів та сприяє швидкому впровадженню інновацій у виробничий процес, що в результаті підвищує загальну економічну ефективність та конкурентоспроможність країни на глобальному ринку.

По-третє, комерціалізація ІВ виступає не лише економічним, а й соціально-інституційним чинником. Ліцензування, трансфер технологій та партнерство університетів із приватними компаніями забезпечують ефективне використання науково-технічних розробок, створюють сприятливі умови для інноваційного підприємництва та сприяють розвитку високотехнологічних ринків. Ефективна комерціалізація ІВ є центральним елементом інноваційної економіки, оскільки забезпечує комплексне поєднання правових, економічних

та організаційних механізмів для стимулювання винахідницької активності та інвестування у науку.

По-четверте, сучасна система ІВ у США стикається з низкою викликів та суперечностей, що виникають у контексті глобалізації та цифровізації економіки. Надмірна концентрація прав у великих корпораціях може призводити до монополізації ринку та обмеження доступу до ключових технологій для малих та середніх підприємств. Одночасно цифрові технології створюють потребу у вдосконаленні механізмів захисту авторського права, патентів та ліцензій на програмне забезпечення, алгоритми та бази даних, що вимагає адаптації правових норм до швидких технологічних змін.

По-п'яте, важливою складовою розвитку ІВ є міжнародна інтеграція. Система США активно впливає на формування глобальних стандартів у сфері інноваційної діяльності та захисту прав інтелектуальної власності. Це дозволяє американським компаніям зміцнювати конкурентні переваги на міжнародних ринках, а також забезпечує умови для транснаціональної співпраці та адаптації найкращих практик іншими країнами.

По-шосте, соціально-етичний аспект системи ІВ вимагає збалансованої політики. Забезпечення доступу до знань, ліків та критично важливих технологій має поєднуватися із стимулюванням винахідницької активності та комерціалізацією наукових розробок. Це підтверджує необхідність комплексного підходу, який враховує як економічну ефективність, так і соціальні інтереси.

Нарешті, практична цінність дослідження полягає у тому, що його результати можуть бути використані для розробки стратегій державного регулювання інноваційної діяльності та системи ІВ у країнах із розвиваючою економікою, зокрема в Україні. Використання американського досвіду дозволяє підвищити ефективність комерціалізації науково-технічних розробок, сприяти створенню сприятливого інноваційного середовища та інтеграції наукових розробок у виробництво.

Загалом, дослідження підтверджує, що інтелектуальна власність у США є стратегічним ресурсом економіки, що забезпечує стабільне економічне зростання, стимулює інноваційну діяльність та формує глобальні конкурентні переваги. Високий рівень інституційної організації, комплексне регулювання та ефективна комерціалізація роблять систему ІВ США прикладом для наслідування на міжнародному рівні.

Список використаних джерел:

1. Ліхота О. В. Політика інтелектуальної власності у США та її вплив на інновації. Ефективна економіка. 2025. № 4. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.4.32>
2. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15.12.1993 № 3687-XII. Редакція від 26.02.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text>
3. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. Редакція від 01.02.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

4. Boldrin M., Levine D. K. *Against Intellectual Monopoly*. Cambridge : Cambridge University Press, 2008. 312 p. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511510854>
5. *Global Innovation Index 2023*. Geneva : WIPO, 2023. 250 p. URL: <https://www.wipo.int/documents/d/global-innovation-index/docs-en-wipo-pub-2000-2023-en-main-report-global-innovation-index-2023-16th-edition.pdf>
6. Landes W. M., Posner R. A. *The Economic Structure of Intellectual Property Law*. Cambridge : Harvard University Press, 2003. 472 p. <https://inter-droitetaffaires.com/wp-content/uploads/2020/03/The-Economic-Structure-of-Intellectual-Property-Law.pdf>
7. Lemley M. A. IP in a World Without Scarcity. *New York University Law Review*. 2015. Vol. 90, no. 2. P. 460–515. URL: <https://www.nyulawreview.org/wp-content/uploads/2018/08/NYULawReview-90-2-Lemley.pdf>
8. Mowery D. C., Rosenberg N. *Technology and the Pursuit of Economic Growth*. Cambridge : Cambridge University Press, 1998. 330 p. <https://knowledge4all.com/admin/Temp/Files/27051307-d32a-4570-b77a-31fc4fc2d92a.pdf>
9. National Science Board. *Science and Engineering Indicators 2022: The State of U.S. Science and Engineering*. Alexandria, VA : National Science Foundation, 2022. 46 p. (NSB-2022-1). <https://ncses.nsf.gov/pubs/nsb20221>
10. *OECD Science, Technology and Innovation Outlook 2025: Driving Change in a Shifting Landscape*. Paris : OECD Publishing, 2025. DOI: <https://doi.org/10.1787/5fe57b90-en>
11. *Patent Rights in Inventions Made with Federal Assistance : U.S. Code, Title 35, Part II, Chapter 18*. United States Code. 2011 ed. URL: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/USCODE-2011-title35/html/USCODE-2011-title35-partII-chap18.htm>
12. *The development of generative artificial intelligence from a copyright perspective : Study report / European Union Intellectual Property Office*. Alicante : EUIPO, 2025. 211 p. URL: <https://www.euipo.europa.eu/en/publications/genai-from-a-copyright-perspective-2025>
13. *World Intellectual Property Report 2024*. Geneva : WIPO, 2024. 142 p. URL: <https://www.wipo.int/publications/en/details.jsp?id=4724>

References:

1. Likhota, O. V. (2025). *Polityka intelektualnoi vlasnosti u SSHA ta yii vplyv na innovatsii [Intellectual property policy in the USA and its impact on innovation]*. *Efektivna ekonomika*, (no. 4). DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.4.32> (in Ukrainian)
2. Verkhovna Rada of Ukraine. (1993). *Pro okhoronu prav na vynakhody i korysni modeli [On the protection of rights to inventions and utility models]* (Law No. 3687-XII; ed. Feb. 26, 2026). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text> (in Ukrainian)
3. Verkhovna Rada of Ukraine. (2003). *Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [Civil Code of Ukraine]* (Law No. 435-IV; ed. Feb. 1, 2026). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (in Ukrainian)
4. Boldrin, M., & Levine, D. K. (2008). *Against intellectual monopoly*. Cambridge University Press. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511510854>
5. World Intellectual Property Organization. (2023). *Global Innovation Index 2023*. Available at: <https://www.wipo.int/documents/d/global-innovation-index/docs-en-wipo-pub-2000-2023-en-main-report-global-innovation-index-2023-16th-edition.pdf>
6. Landes, W. M., & Posner, R. A. (2003). *The economic structure of intellectual property law*. Harvard University Press. Available at: <https://inter-droitetaffaires.com/wp-content/uploads/2020/03/The-Economic-Structure-of-Intellectual-Property-Law.pdf>
7. Lemley, M. A. (2015). *IP in a world without scarcity*. *New York University Law Review*, vol. 90, (no. 2), pp. 460–515. Available at: <https://www.nyulawreview.org/wp-content/uploads/2018/08/NYULawReview-90-2-Lemley.pdf>
8. Mowery, D. C., & Rosenberg, N. (1998). *Technology and the pursuit of economic growth*. Cambridge University Press. Available at: <https://knowledge4all.com/admin/Temp/Files/27051307-d32a-4570-b77a-31fc4fc2d92a.pdf>
9. National Science Board. (2022). *Science and engineering indicators 2022: The state of U.S. science and engineering (NSB-2022-1)*. National Science Foundation. Available at: <https://ncses.nsf.gov/pubs/nsb20221>
10. OECD. (2025). *OECD science, technology and innovation outlook 2025: Driving change in a shifting landscape*. OECD Publishing. DOI: <https://doi.org/10.1787/5fe57b90-en>
11. *Patent rights in inventions made with federal assistance, 35 U.S.C. § 200–212 (2011)*. Available at: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/USCODE-2011-title35/html/USCODE-2011-title35-partII-chap18.htm>
12. European Union Intellectual Property Office. (2025). *The development of generative artificial intelligence from a copyright perspective: Study report*. Available at: <https://www.euipo.europa.eu/en/publications/genai-from-a-copyright-perspective-2025>
13. World Intellectual Property Organization. (2024). *World Intellectual Property Report 2024*. Available at: <https://www.wipo.int/publications/en/details.jsp?id=4724>

Дата надходження статті: 14.04.2026

Дата прийняття статті: 05.05.2026

Дата публікації статті: 22.05.2026